

Натаниел Хоторн

Творецът на прекрасното

Един възрастен човек вървеше по улицата с хубавата си дъщеря под ръка и от мрака на облачната вечер те излязоха на тротоара, осветен от витрината на малко магазинче. Витрината бе издадена и вътре бяха изложени най-различни часовници – медни, сребърни, два-три златни, всичките извърнали циферблати с гръб към улицата, като че проявяваха грубо нежелание да покажат на минавачите колко е часът. Вътре в магазина, седнал недалеч от прозореца, свел съсредоточеното си бледо лице над микроскопична част от механизъм, огрян от настолна лампа, се виждаше един млад човек.

– Какво ли майстори Оуен Уорланд? – промърмори старият Питър Ховендън, бивш часовникар, при когото бе работил същият този млад човек, чието занимание сега го озадачаваше, – Какво ли може да майстори този приятел? През последните шест месеца колкото пъти мина покрай магазина му, все го заварвам да работи напрегнато като сега. Навярно го вълнува някоя още по-голяма глупост от обичайната му – да улови вечното движение. Все пак достатъчно добре познавам стария си занаят и съм убеден, че това, което така го е погълнало в момента, съвсем не е частица от часовников механизъм.

– Навярно, татко – каза Ани без особен интерес по въпроса, – Оуен работи над нов уред за измерване на времето. Мисля, че той е достатъчно изобретателен за подобно нещо.

– Ами, детето ми! С цялата си изобретателност той може да измисли само някоя глупава играчка – отвърна баща ѝ, който по-рано много се дразнеше от необичайната надареност на Оуен Уорланд. – Дяволите да я вземат тази негова изобретателност! С нея той само успяваше да развали някои от най-хубавите часовници в магазина ми. Ако беше способен да измисли нещо повече от детска играчка, както казах преди малко, той би променил пътя на слънцето и объркал хода на времето.

– Тихо, татко! Ще те чуе! – прошепна Ани и стисна баща си за ръката. – Слухът му е деликатен като чувствата му, а ти знаеш колко лесно може да ги засегне човек. Хайде да вървим нататък.

И така, Питър Ховендън и дъщеря му Ани продължиха пътя си, без да разговарят, докато се озоваха в странична уличка и минаха покрай отворената врата на една ковачница. Вътре се виждаше наковалнята – мехът вдишваше и издишваше с огромните си кожени дробове и от това наковалнята ту пламваше и озаряваше високия тъмен таван, ту загасваше, като хвърляше отблясъци наоколо върху малка част от посипания с въглища под. В светлите промеждутъци ясно се различаваха предметите в отдалечените ъгли на работилницата, както и подковите, окачени по

стените. В последвалата тъма огънят като че проблясваше в мъглявината на необятно пространство. Сред яркото сияние, редуващо се с мрак, се движеше фигурата на ковача, достойна за съзерцание на живописния фон от пламъци и тъмнина – ослепителната светлина и непрогледната нощ се бореха, като че и двете искаха да си отнемат една от друга здравата му хубава снага. Той отново извади нажежената до бяло желязна пръчка от огъня, сложи я върху наковалнята, вдигна мощните си ръце и веднага бе обгърнат от хиляди искри, които захвърчаха в околния мрак от ударите на чука му.

– Ето, това е приятна гледка! – възкликна старият часовникар. – Аз добре знам какво значи работа със злато, но в края на краищата предпочитам този, който обработва желязото. Той хвърля труда си в нещо съществено. Ти как мислиш, дъще?

– Моля те, не говори така високо, татко! – прошепна Ани. – Робърт Данфърт ще те чуе.

– Та какво като ме чуе? – отвърна Питър Ховендън. – Пак повтарям, хубаво и полезно е да се осланяш на физическата сила и действителността и да си изкарваш прехраната с голи жилести ръце като ковач. Един часовникар си блъска главата със сложните механизми, погубва здравето и зрението си, както се случи с мен, и на средна възраст или малко по-късно се оказва неспособен да продължи занаята си и негоден за каквато и да е друга работа, а е и твърде беден, за да живее спокойно. Затова пак казвам – хубаво е да си изкарваш хляба с физически труд. А освен това трудът избива всякакви глупости от главата на човека. Чула ли си някой ковач да е глупав като онзи там, като Оуен Уорланд?

– Точно така, чичо Ховендън – извика весело Робърт Данфърт от наковалнята с такъв плътен силен глас, че таванът закътня. – А какво мисли мис Ани по въпроса? Тя навярно смята, че е по-изискано да чо-въркаш дамско часовниче, отколкото да изковеш подкова или шиш!

Ани поведе баща си по-нататък, без да му даде време за отговор.

А сега да се върнем в работилницата и да помислим по-сериозно за живота и характера на Оуен Уорланд, макар че Питър Ховендън, а навярно и дъщеря му Ани или пък бившият съученик на Оуен, Робърт Данфърт, биха сметнали, че подобна незначителна тема не заслужава това. Още щом като хвана за пръв път ножа с детските си пръстчета, Оуен започна да проявява забележителна сръчност и находчивост, които ту раждаха малки дървени фигурки, главно на цветя и птички, ту се насочваха да уловят скритите тайни на механизмите. Той винаги се стремеше да сътвори прекрасното, но никога не се подиграваше с полезното.

За разлика от множеството момчета, изучаващи занаят, не строеше малки вятърни мелници върху покрива на хамбара или пък воденици на близкото поточе. Тези, които смятаха момчето за странно и поради това интересно за наблюдение, понякога намираха основание да предполагат, че то се опитва да пресъздаде красивото движение в природата, изразено в полета на птиците или в дейността на дребните животинки. Всъщност, това като че беше някакъв нов тласък в култа към красотата, който би могъл да го направи поет, художник или скулптор и който бе напълно пречистен от всякакъв груб практицизъм, както е при изящните изкуства. Той наблюдаваше с особена неприязън скованите и равномерни движения на обикновените механизми. Когато веднъж отиде да види локомотив с надеждата, че вроденият му интерес към техническите принципи ще бъде удовлетворен, пребледня и му прилоша, като че му бе показано нещо чудовищно и противоестествено. Ужасът му донякъде се дължеше на огромните размери и страхотната мощ на, желязната машина, тъй като съзнанието му бе обладано от микроскопичното и проявяваше естествена склонност към миниатюрното, което съответствуваше на крехката му фигура и на прелестната изящност и изтънчената сила на пръстите му. Това обаче не означаваше, че чувството му за красота се свежда до обикновен усет за приятното на външен вид. Красивата идея няма нищо общо с размерите и тя може да се възплъти с еднаква сила на въздействието както в микроскопично пространство, така и в огромния свод, очертан от извивката на дъгата. И все пак специфичната миниатюрност на изработените от него предмети още по-силно, отколкото при други обстоятелства, пречеа на хората да оценят таланта му. Роднините на момчето не виждаха какво могат да направят – и навярно бяха прави – освен да го изпратят чирак при някой часовникар с надеждата, че така странната му изобретателност ще бъде обуздана и използвана за практически цели.

Вече се каза какво бе мнението на Питър Ховендън за чирака му. Той изобщо не можеше да разбере момчето. Оуен усвои невъобразимо бързо професионалните тънкости, но напълно забравяше или пренебрегваше главната цел в часовникарската професия и му беше все едно дали времето се отмерва или се слива във вечността. Обаче поради неспособността му да се противопоставя, докато беше под опеката на стария си майстор, бе възможно да се ограничава творческата му оригиналност чрез изрични заповеди и строг контрол, но когато изтече срокът на чиракуването и той пое магазинчето, което Питър Ховендън трябваше да напусне поради отслабналото си зрение, тогава чак хората проумяха

колко неподходящ бе Оуен Уорланд да води стария слепец, на име Време, по всекидневния му път. Едно от най-полезните му изобретения бе да прикрепи към часовника музикален механизъм, за да могат грубите дисонанси в живота да добият мелодичен звук и всеки преходен миг да се влива в бездната на миналото като златна капка благозвучие. Ако му възложеха поправката на семеен часовник – един от тези големи стари часовници, станали почти неотделима част от хората поради това, че са измервали живота на много поколения наред – той се залавяше да изобрази върху благопристойния му циферблат танц или погребална процесия от фигурки, представляващи дванадесет весели или тъжни часа. Няколко подобни странни изобретения почти напълно убиха доверието към младия часовникар у онази стабилна и делова категория хора, които бяха на мнение, че с времето шега не бива, независимо дали на него се гледа като на средство за успех и благополучие на този свят или като подготовка за отвъдния. Клиентелата му рязко намалая – беда, на която обаче Оуен Уорланд сякаш гледаше като на една благоприятна възможност, тъй като все повече се задълбочаваше в някакво тайно занимание, поглъщащо всичките му знания и сръчности, а също така напълно съответстващо на характерните особености на дарбата му. Това занимание му бе отнело месеци наред.

След като забеляза, че старият часовникар и хубавата му дъщеря го бяха наблюдавали отвън от уличния здрач, Оуен Уорланд бе обзет от такава възбуда, че ръцете му се разтрепериха силно и той не можа да продължи фината работа, с която се занимаваше.

– Това бе самата Ани! – прошепна той. – Трябваше да се досетя по ударите на сърцето ми, преди още да чуя гласа на баща й. О, как бие сърцето ми. Едва ли ще мога сега да продължа работата си върху финия механизъм. Ани!

Скъпа Ани! Ти трябва да вдъхваш сили на сърцето и ръката ми, а не тъй да ги разтърсваш, защото, ако се опитвам да изразя чрез материята самия дух на красотата и да му придам движение, то е единствено заради теб. Успокой се, мое биешо сърце! Ако работата ми се обърка, ще сънувам неясни и неприятни сънища, от които утре ще се чувствавам отпаднал духом.

Тъкмо се канеше да се залови отново със започнатото, когато вратата на магазина се отвори и се появи същата тази снажна фигура, заради която Питър Ховендън бе спрял, за да й се полюбува сред редуващите се светлина и мрак в ковачницата. Робърт Данфърт носеше направена от него малка наковалня с особена изработка, която неотдавна младият

творец му бе поръчал. Оуен разгледа наковалнята и каза, че точно такава е искал.

– Разбира се! – отвърна Робърт Данфърт и силният му глас изпълни магазина като звук от тръба. – Смятам, че мога да се справя с всичко в моя занаят, макар че с лапите си бих се проявил много зле в твоя – добави той смеешком, като постави огромния си юмрук – до изящната ръка на Оуен. – Аз хвърлям повече сила в един удар с чука, отколкото ти си изразходвал, откакто си станал чирак. Не е ли така?

– Твърде е възможно – отвърна Оуен с тих и мек глас, – Силата е голямо нещо, а аз изобщо не мога да се похваля с нея. Моята сила, ако изобщо имам такава, е напълно духовна.

– Е, Оуен, с какво си се захванал, а? – попита го старият му съученик пак със същия силен глас, от който творецът се сви – още повече, че въпросът се отнасяше до нещо, свято за него – до всепоглъщащата го игра на въображението. – Хората разправят, че се опитваш да уловиш вечното движение.

– Вечното движение ли? Глупости – отвърна Оуен Уорланд с жест, изразяващ неприязън, тъй като бе много раздражителен. – То изобщо не може да се улови. Това е мечта, която може да мами хора с мозъци, озадачени от материята, но не и мен; Освен това, ако такова нещо е възможно, не си струва труда да го постигна само за да се използва тайната за такива цели, каквито сега се постигат с парата и водната енергия. Нямам амбицията да бъда удостоен със званието създател на нова машина за памук.

– Би било толкова забавно! – извика ковачът като избухна в такъв силен смях, че Оуен и стъклените похлупаци по работната му маса се разтрепераха едновременно. – Не, не, Оуен. Никога твоята рожба няма да бъде с железни мишци и мускули. Е, няма да ти преча повече. Лека нощ, Оуен, желая ти успех и ако се нуждаеш от съдействието на чука и наковалнята, аз съм на разположение.

И като се изсмя още веднъж, човекът на физическата сила излезе от магазина.

– Колко странно – прошепна Оуен Уорланд, като подпря глава на ръката си, – че всичките ми размишления, стремления, страстта ми към прекрасното, усещането ми за способността да го сътворя – една по-изтънчена, неземна способност, от която този як гигант няма и понятие – всичко, абсолютно всичко изглежда нелепо и ненужно, когато се сблъскам с Робърт. Данфърт. Щях да полудея, ако го срещаш по-често. От голямата му животинска сила духовното у мен помръква и се разстройва.

Но и аз ще бъда също силен по моему. Няма да му се поддавам.

Той извади изпод стъклото микроскопичен механизъм, освети го със силната си лампа и като го гледаше внимателно през лупата, започна да работи с малък стоманен инструмент. След миг обаче се отпусна назад на стола си и закърши ръце с такъв ужасен вид, че от това дребни-те черти на лицето му станаха внушителни като на великан.

– Боже! Какво направих! – възкликна той. – Тази груба сила! Тя ме обърка и замъгли съзнанието ми. Направих грешката, фаталната грешка, от която се страхувах от самото начало. Всичко отиде по дяволите – къртовският ми труд в продължение на месеци, целта на живота ми. С мене е свършено!

И той продължаваше да седи, вцепенен от отчаяние, докато лампа-та замъждука и творецът на прекрасното потъна в мрак.

Така се получава, че идеи, които съзряват във въображението и изглеждат прекрасни и неизмеримо ценни, в досег с практицизма се разбиват и унищожават. За идеалния творец е необходимо да притежава силен характер, който е почти несъвместим с деликатността. Той трябва да съхранява вярата в себе си в скептичен свят, който го наранява с пълното си недоверие. Трябва да се опълчи срещу хората и да бъде единствен свой защитник както по отношение на дарбата си, така и спрямо целта, към която тя е насочена.

За известно време Оуен Уорланд се поддаде на суровата, но неизбежна проверка. Той прекара няколко седмици в бездействие, така често закрил очи с ръце, че съгражданите му почти не можеха да видят лицето му. Когато най-подир отново вдигна взор към светлината, физиономията му бе студена, безчувствена и неизразимо променена. По мнението на Питър Ховендън обаче и според мъдрите разбирания, че животът трябва да се регулира като-механизъм с балансиращи тежести, настъпилата промяна бе напълно за добро. Наистина, сега Оуен се отдаде на занаята си с мрачна упоритост. Прекрасно беше да се наблюдава улегналата сериозност, с която разглеждаше механизма на някой голям, стар сребърен часовник – така той доставяше удоволствие на собственика, носил го в джоба си толкова дълго, че бе започнал да гледа на него като на неотменна част от живота си и поради това проявяваше ревност при манипулациите с него. В резултат на добрите отзиви, постигнати по този начин, на Оуен Уорланд му бе предложено от съответните отговорни лица да поправи часовника на камбанарията на черквата. Той така успешно се справи с това обществено дело, че търговците с неохота признаха достойнствата му. Болногледачката го възхваляваше шепнешком,

когато даваше лекарство на болния. Влюбеният го благославяше в часа на уговорената среща. Изобщо целият град му бе благодарен за точността в храненето. Накратко казано, балансиращата тежест върху духа му внасяше порядък не само у него, но и навсякъде, където се дочуваха силните удари на църковния часовник. Имаше една подробност, която, макар и незначителна, бе много характерна за настоящото му състояние – когато му поръчваха да гравира имена или инициали върху сребърни лъжици, той изписваше съответните букви по най-простия възможен начин, без разнообразието от завъртулки, така типични за стила му преди.

Един ден през периода на това щастливо преобразяване старият Питър Ховендън се отби да види предишния си чирак.

– Е, Оуен – каза той, – радвам се като чувам такива хубави неща за теб отвсякъде, а най-вече, когато градският часовник те възхвалява всеки час от Денонощието. Само трябва напълно да се откажеш от безсмислените глупости за прекрасното, което нито аз, нито който и да било друг, че дори и ти самият, не би могъл някога да проумее – освободи се само от това и преуспяването ти в живота е вързано в кърпа. Ами ако продължаваш в този дух, аз дори ще се престава да ти поверя поправката на моя скъп стар часовник, макар че след дъщеря ми Ани за мен той е най-скъпото нещо на света.

– Не бих се осмелил да го докосна, сър – отвърна Оуен унило, тъй като присъствието на бившия му господар го потискаше.

– Лека-полека – продължи Ховендън – ще можеш да се справиш и с това.

Старият часовникар, с непринудеността, естествено произтичаща от съзнанието за предишната му авторитетност, продължи да наблюдава работата, извършвана от Оуен в момента, както и други неща, в процес на обработка. Междувременно творецът не смееше и глава да вдигне. За неговата природа нямаше нищо по-противопоказно от студената, лишена от въображение трезвост на този човек, в досег с която всичко друго, освен прозаичните неща от материалния свят, приличаше на халюцинация. Оуен изстена вътрешно и отправи гореща молитва да се отърве от присъствието му.

– Това пък какво е? – внезапно възкликна Питър Ховендън, като вдигна потънал в прах стъклен похлупак, под който се показва някакъв механизъм, изящен и миниатюрен като силует на пеперуда. – Какво означава това? Оуен! Оуен! В тези малки верижки, колелца и перки се крие дяволът. Виж! Само с едно мръдване на малкия пръст аз ще те спася от всички предстоящи беди.

– За бога! – извика Оуен Уорланд, като скочи с изумителна пъргавина. – Не го пипайте, ако искате да ме пощадите! Най-лекият допир на пръста ви ще ме погуби завинаги.

– Аха, млади човече! Такава ли била работата? – рече старият часовникар и го погледна с острота, която бе достатъчна, за да изпита Оуен в душата си мъката и горчилката на общественото порицание. – Е, карай, както си знаеш. Но пак те предупреждавам, че в този малък механизъм е скрит твоят зъл дух. Да го прогоня ли?

– Вие сте моят зъл дух – отвърна Оуен, силно раздразнен. – Вие и грубият безчувствен свят. Мрачните мисли и отчаянието, до което ме докарвате, ми пречат, иначе отдавна бих извършил делото, за което съм предопределен.

Питър Ховендън поклати глава със смесени чувства на презрение и негодувание, които повечето хора, чийто представител бе той до известна степен, считаха за свое право да изпитват към всички глупаци, очакващи по-големи награди от обикновените награди по правия път. След това той се сбогува с предупредително вдигнат пръст и с изражение на презрение, което дълго измъчва твореца нощем в сънищата му. В момента, когато го посети старият му господар, Оуен навярно вече бе на път да се залови с изоставената работа, но поради това злочесто обстоятелство той отново изпадна в състоянието, от което бавно бе излизал.

Духът му обаче с вродената си устременост само бе набирал нови сили по време на външното бездействие. С напредването на лятото той почти напълно изостави занаята си и разреши на стареца, на име Време – доколкото старият джентълмен изразяваше съществуването си чрез големите и малките часовници, контролирани от Оуен – да се скита безразборно в човешкия живот и да създава безкраен хаос сред поредицата от объркани часове. Хората говореха, че Оуен пропилява слънчевото време, за да броди из горите и полетата и покрай потоците. Там той като истинско дете се забавляваше да гони пеперуди или да наблюдава полета на водните насекоми. Имаше нещо наистина странно в съсредоточеността, с която съзерцаваше своите живи играчки, лудуващи с вятъра или пък разглеждаше строежа на някое уловено разкошно насекомо. Гоненето на пеперуди точно символизираше търсенето на идеалното, на което той бе посветил толкова много златно време. Но щеше ли някога прекрасната идея да се поддаде на ръката му, тъй както пеперудата, която я олицетворяваше? Несъмнено, блажени бяха тези дни и благотворни за душата на твореца. Те бяха изпълнени с блестящи идеи, които проблясваха в мисловния му свят като пеперудите из въздуха и за момент се

превърщаха за него в реалност, пречистена от усилията, главоблъсканиците и многото разочарования в опитите му да ги направи зрими за околното. Жалко, че творецът – независимо дали в поезията или в някаква друга област – не може да се задоволи само с вътрешната си наслада от прекрасното, а гони отлитащата загадка извън пределите на ефирните й владения, за да смаже крехкото й същество с грубия си допир. Оуен Уорланд изпитваше необходимостта да даде външен израз на идеите си така неудържимо, както всеки един поет или художник, отразил света с по-приглушена и слаба красота – бледо копие на красотата във въображението му.

Сега за него нощта бе време за бавното напредване в пресъздаването на единствената идея, към която бе насочена цялата му интелектуална дейност. Привечер винаги се промъкваше в града, заключваше се в магазина си и работеше търпеливо и внимателно часове наред. Понякога се стряскаше от почукването на пазача, който бе забелязал посреднощ, когато всички трябва да спят, светлината на лампата му през пролуките на щорите. Поради болезнената изостреност на ума, Оуен Уорланд се страхуваше, че денят крие натрапчивост, която пречи на заниманията му. И затова през облачните и студени дни той седеше, подпрял глава с ръце и забулваше възбудения си мозък с неясни размишления – беше отмора да се откъсне от строгата яснота, с която бе принуден да мисли по време на нощния си труд.

От такова състояние на унес го извади появата на Ани Ховендън, която влезе в магазина със свободата на клиент, но и с малко от фамилярността на приятел от детинство. Тя бе пробила сребърния си напръстник и искаше Оуен да ѝ го поправи.

– Но откъде да знам дали ще благоволиш да направиш подобно нещо – каза тя през смях, – сега, когато толкова си изпълнен от идеята да вдъхнеш живот на механизма.

– Как ти хрумна такава мисъл, Ани? – попита Оуен, стреснат от изненада.

– О, аз си я измислих – отвърна тя. – Пък си и спомних какво ми казваше много отдавна, когато беше малко момче, а аз – дете. Както и да е, ще ми поправиш ли този нещастен напръстник?

– За тебе ще направя всичко – каза Оуен Уорланд, – всичко, дори ако трябва да работя на наковалнята на Робърт Данфърт.

– Би било прекрасна гледка – отвърна Ани, като погледна с недоловимо пренебрежение дребната и слаба фигура на твореца. – Е, ето напръстника.

– Странна е тази твоя идея обаче – рече Оуен, – за одушевяване на материята.

И след туй в съзнанието му се прокрадна мисълта, че младото момиче притежава дарбата да го усеща по-добре от останалите хора. Каква помощ и сила би означавало това за него в самотните му усилия, ако срещнеше разбиране у единствения човек, когото обичаше. Хора, чиито занимания са изолирани от обикновените житейски работи – хора, или надминали човечеството, или отклонили се от него – често са обхващани от усещане за нравствен студ, от който духът започва да зъзне, като че е достигнал ледената пустош около полюса. „Какво ли изпитва пророкът, поетът, новаторът, престъпникът или всеки друг с човешки копнежи, но откъснат от хората поради странната си съдба“, мислеше си Оуен.

– Ани – извика той и пребледня като смъртник при мисълта, – с каква радост бих ти разказал тайната на заниманията си. Струва ми се, че ти правилно ще ги оцениш. Знам, че ще ме изслушаш с уважение, което не мога да очаквам от суровия, груб свят.

– Дали ще те изслушам? Разбира се, че да – отвърна Ани Ховендън с лека усмивка. – Хайде, бързо ми обясни за какво служи този пумпал, толкова изящно изработен, че би могъл да бъде играчка на фея. Виж! Сега ще го задвижа!

– Спри! – извика Оуен. – Спри!

Ани едва докосна с върха на игла сложния миниатюрен механизъм, за който вече се спомена няколко пъти, но творецът я сграбчи за ръката така здраво, че тя пронизително изпищя. Изкривеното му от силна ярост и болка лице я уплаши. В следващия миг той отпусна глава върху ръцете си.

– Върви си, Ани – промълви той, – излъгах се и трябва да заплатя за това – със страдание. Копнеех за разбиране и мислех, и си въобразявах, и си мечтаех, че ти би могла да го проявиш към мен. Но ти не притежаваш разковничето, което може да ти разкрие моите тайни. Докосването ти разруши няколкомесечния ми труд и замисъла на живота ми. Не е твоя вината, Ани, но ти ме унищожи.

Горкият Оуен Уорланд! Той наистина сбърка, макар че имаше оправдание за това. Защото, ако можеше да се намери човек, който да прояви достатъчно уважение към начинанието, така свято за него, то това би било само жена. Навярно дори и самата Ани Ховендън не би го разочаровала, ако бе озарена от острата пронизителност на любовта.

Творецът прекара следващата зима по начин, който би

удовлетворил всички, живеещи до този момент с надеждата, че той всъщност завинаги е обречен на безполезно съществуване по отношение на хората и на злочестата си лична съдба. След смъртта на свой родственик той получи малко наследство. Освободен от необходимостта да работи и загубил трайното въздействие на голямата цел – голяма поне за него – той се отдаде на привычки, от които се предполага, че самата му слаба физика би могла да го предпази. Но когато божественото у един гений се подтисне, земното у него надделява по-неудържимо, защото характерът е изваден от умело създаденото от Провидението равновесие, което у по-грубите природи се регулира по друг начин. Оуен Уорланд изпита измамното щастие, което предлага пиянството. Той погледна на света през златистата прозрачност на виното и изпадна в съзерцание на виденията, весело пенещи се около ръба на чашата и изпълващи въздуха с приятни зашеметяващи форми, които бързо ставаха призрачни и мрачни. Младият човек можеше да продължава да пие на големи глътки от магическата чаша дори и след тази печална и неизбежна промяна, макар че изпаренията, помрачаваха живота и изпълваха мрака с провидения, които му се надсмиваха. Появи се известна угнетеност на духа и като се превърна в дълбоко осъзната от твореца реалност, тя бе по-непоносима от всички въображаеми беди и ужаси, които злоупотребата с вино можеше да предизвика. Във втория случай той не забравяше, дори и в най-големите си страдания, че всичко е само един кошмар, докато в първия смазващото униние се превръщаше в ежедневие.

От това тежко състояние го извади събитие, на което бе свидетел не един човек, но дори и най-проницателният не би могъл да предположи или обясни въздействието му върху съзнанието на Оуен Уорланд. Всичко бе много просто. Един топъл пролетен следобед, когато творецът седеше сред разгулната си компания с чаша вино пред себе си, през отворения прозорец влетя великолепна пеперуда и закръжи около главата му.

– Ах – възкликна Оуен, доста пийнал, – събуди ли се ти, игриви приятелю на летния вятър, от тежкия си зимен сън? Значи за мен е време да се захващам за работа.

И като остави недопитата си чаша на масата, той се отдалечи и никои повече не го видя да сложи капка вино в уста.

Сега той пак поднови скитанията си из горите и полята. Би могло да се предполага, че пъстроцветната пеперуда, долетяла като дух през прозореца, докато Оуен си седеше с грубите гуляйджии, действително бе дух, изпратен да го възвърне обратно към чистия съвършен живот,

който го правеше толкова неземеен сред простосмъртните. Би могло да се предполага, че той тръгна да търси този дух в слънчевите му владения, защото пак като през изминалото лято го виждаха тихо да се промъква до кацнала пеперуда и съзерцавайки я, да потъва в забрава. Когато тя хвъркваше, погледът му проследяваше крилатото видение, като че ли летежат ѝ във въздуха щеше да му посочи пътя към рая. Но каква ли можеше да е целта на среднощния му труд, отново подновен, както заключи пазачът по ивиците светлина в пролуките на щорите на Оуен Уорланд? Хората в града имаха общо обяснение за всички тези странности. Оуен Уорланд се бе побъркал! С каква ефикасност и широка употреба – а и колко удобен и успокояващ засегнатото честолюбие на ограничените и тъпите – бе този лесен начин за обяснение на всичко в света, което лежи извън сферата на баналното. Още от времето на свети Павел чак до бледния творец на прекрасното едно и също тълкуване бе прилагано за изясняване на цялата загадка в прекалено мъдрите и правилни думи и дела на хората. В случая с Оуен Уорланд мнението на съгражданите му може би бе вярно. Вероятно той наистина бе луд. Липсата на разбиране и огромният контраст между него и съседите му бе достатъчна причина за това. Или навярно у него бе проникнало небесното сияние само до толкова, колкото да го замае – в прекия смисъл на думата – при смесването си с обикновената дневна светлина.

Една вечер след обичайната си разходка творецът тъкмо бе осветил с лампата си миниатюрния механизъм, работата над който често бе прекъсвана, но отново възобновявана – като че механизмът бе олицетворение на съдбата му – когато неочаквано се появи старият Питър Ховендън. Винаги при среща с този човек сърцето на Оуен се свиваше. От всички хора по света той бе най-ужасен поради тънкото си разбиране на това, което виждаше, и безкомпромисното си недоверие в това, което не съумяваше да види. Този път старият часовникар искаше да му каже. само няколко добри думи.

– Оуен, момчето ми – рече той, – трябва да, дойдеш у дома утре вечер.

Творецът започна да мънка някакво извинение.

– О, но ти трябва да дойдеш – продължи Питър Ховендън – поради това, че някога се числеше към семейството ми. Какво, младежо, не знаеш ли, че дъщеря ми Ани се сгодява за Робърт Данфърт? Ще направим скромно тържество в наш стил да отпразнуваме случая.

– Ах! – възкликна Оуен.

Той издаде само този звук – студен и безучастен според човек като

Питър Ховендън, но в него се криеше стаеният вопъл в сърцето на бедния творец, който той потисна у себе си като зъл дух. Позволи си обаче само един лек външен изблик, незабележим за стария часовникар. Като повдигна инструмента, с който се канеше да започне работа, той го пусна да падне върху миниатюрната система от механизми, отнела му отново цели месеци мислене и труд. Тя се разби от удара.

Историята на Оуен Уорланд не би била показателно описание на изпълнения с беди живот на хората, устремени към прекрасното, ако наред с всички други затормозяващи обстоятелства не бе се намесила и любовта, за да отнеме сръчността на ръката му. Външно Оуен не се проявяваше като пламенен и инициативен влюбен. Той изживяваше вълненията и обратите в чувствата, на които любовта го подлагаше, само в собственото си въображение до такава степен, че Ани смътно долавяше страстта му единствено с женската си интуиция. Но според Оуен любовта изпълваше целия му живот. Забравил времето, когато Ани бе проявила неспособност да отвърне искрено на чувствата му, той продължи да свързва мечтите си за творчески успехи с нейния образ. Тя бе физическото въплъщение на издигнатата в култ от него духовна сила, на чийто олтар той се надяваше да положи достоен дар. Разбира се, той се бе излъгал – Ани Ховендън не притежаваше качествата, с които я бе разкрасило неговото въображение. Тя – такава, каквато я виждаше в съзнанието си – бе изцяло плод на фантазията му, както би бил и странният механизъм при положение, че бъде осъществен. Ако бе осъзнал своята грешка в споделена любов – ако бе спечелил сърцето на Ани и в обятията си бе съзрял как от ангел тя се превръща в обикновена жена – навярно разочарованието му би го тласнало отново с още по-голяма сила към другата цел, останала единствена. От друга страна, ако Ани се бе оказала такава, каквато бе в мечтите му, животът му би бил до такава степен наситен с красота, че от самото ѝ изобилие той би пресъздал прекрасното в множество по-висши форми от тази, за която се трудеше сега. Но характерът на нещастieto му, чувството, че женатаангел в живота му бе отнета от него и дадена на един груб човек, първичен и як, който нито се нуждае от нея, нито би могъл да оцени предопределението ѝ, бе пример за крайното своенравно на съдбата – поради това човешкото съществуване изглежда твърде нелепо и противоречиво, за да подхранва нови надежди и опасения. При това положение Оуен Уорланд можеше да реагира само с пълно вцепенение.

Той преболедува. След като оздравя, дребната му и слаба фигура се наля повече от всякога. Хълтналите му бузи се закръглиха, изящните му

малки ръце, фино оформени, за да създават ефирни неща, станаха попухави и от ръцете на пълно момченце. Във вида му имаше нещо детско, което би накарало непознат човек да го погали по главата, възпирайки обаче за миг ръка и питайки се що за дете е. Като че духът му го напусна и остави тялото му да избуи като растение. Не че Оуен Уорланд се видиоти. Той можеше да говори, и то смислено. Малко бърборко пада наистина, започнаха да казват хората, защото той бе склонен да обсъжда отегчително дълго чудесата на механизмите, за които бил чел в книги и разбирал, че са напълно неосъществими. Той споменаваше Месинговия човек, построен от Алберт Магнус, и Бронзовата глава на монаха Бейкън; и като се придвижваше напред във времето, говореше за малката автоматизирана карета с кончета, уж изработена за френския престолонаследник, както и за насекомото, което бръмчало около лицето като истинска муха, а всъщност било изобретение с миниатюрни стоманени пружинки. Разправяше също и за патицата, която се клатела, крякала и се хранела, но ако някой неподозиращ човек си я купел за вечеря, той щял да се почувствува измамен при вида на механизмите.

– Разбрах обаче – казваше Оуен Уорланд, – че всички тези приказки са просто измислица.

След това с тайнствен вид той си признаваше, че някога е мислел другояче. В дните си, изпълнени с безделие и мечти, той бе смятал за възможно в известен смисъл да вдъхне живот на механизмите и от комбинацията с новия вид жив организъм да постигне красота, отговаряща на съвършенството, което Природата си бе поставила за цел да постигне във всички свои създания, но не си бе направила труда да го осъществи. Той обаче като че бе загубил точна представа за начина, по който можеше да се направи това, както и за самия проект.

– Напълно се отказах от тази работа – казваше той. – Всичко бе една илюзия, с каквито младите хора често се залъгват. Сега, когато поумнях, само мога да се смея, като се сетя за нея.

Бедни, бедни и нещастни Оуен Уорланд! Това бяха белезите, че е престанал да обитава по-висшата невидима сфера, която ни обгръща. Той бе загубил вярата си в нетленното и сега се гордееше като всички нещастници в подобни случаи с трезвостта, отричаща дори видяното със собствените очи и се доверяваше безусловно единствено на това, което ръката му можеше да пипне. Такава е трагедията на хора, чиято духовност умира у тях и оставя практицизмът да ги приобщи все повече към неща, които единствено са от значение за него. Но у Оуен Уорланд духът не бе умрял, нито отлитнал – той просто спеше.

Не се знае кога точно отново се събуди. Навярно конвулсивна болка го извади от летаргичния му сън. Или може би както преди долетя пеперуда, закръжи около главата му и отново го разпали – тъй като наистина тази рожба на слънцето имаше за твореца тайнствено предопределение – отново разпали предишните му стремления. Дали тръпката, която изпита, бе от болка или щастие, но първата му реакция бе да благодари на бога, че пак го превърна в човек на мисълта, на въображение и на тънката чувствителност, какъвто отдавна бе престанал да бъде.

– Сега да се залавям за работата си – рече той. – Никога не съм се чувствувал силен като сега.

Но въпреки усещането си за сила, страхът да не би смъртта да го изненада, преди да е завършил делото си, го подтикваше към още по-голямо усърдие. Този страх навярно изпитват всички хора, които са се посветили на нещо толкова възвишено според тях, че животът придобива значение само с оглед на осъществяването му. Ако обичаме живота сам за себе си, почти не мислим за кончината си. Но когато животът ни е нужен, за да постигнем дадена цел, тогава осъзнаваме неговата крехкост. Наред обаче с това чувство за несигурност изпитваме и силна вяра, че сме неуязвими за смъртта, докато сме погълнати от дело, за което сякаш сме предопределени от Провидението и чието незавършване ще предизвика всеобща скръб. Може ли философът, изцяло обладан от вдъхновяващата идея, която ще преобрази човечеството, да предположи, че ще бъде призван в отвъдния свят и смисленото му съществуване ще секне точно в мига, когато си поема дъх, за да изрече заветните думи? Ако той умре по този начин, ще трябва да минат много векове – пясъкът на времето ще изтича пясъчинка по пясъчинка – докато друг ум се яви, за да открие истината, която навярно е щяла да бъде изречена тогава. Но историята предлага множество примери, когато най-ценният дух, приел човешки облик в дадена епоха, си отива твърде рано, без да му се даде време да изпълни земната си мисия дотолкова, че да бъде забелязана от простосмъртните. Пророкът умира, а човекът с безчувствено сърце и ленив ум продължава да живее. Поетът прекъсва песента си недопята или я продължава в небесните селения далеч от ушите на простосмъртните. Художникът – като Алтън например – оставя на платното идеята си недовършена, будеща у нас тъга с нецялостната си красота, за да дорисува картината си с райски краски, ако можем да се изразим така, без да проявяваме светотатство. Но по-добре е недовършените земни замисли да не се доразвиват другаде. Това често помятане на най-съкровени човешки проекти може да се приеме като доказателство, че земните

дела, колкото и да са одухотворени от благочестие и божествена дарба, нямат друга стойност, освен като занимания и проявления на духа. В рая всяка обикновена мисъл е по-възвишена и благозвучна от песента на Милтън. В такъв случай би ли добавил той нов стих към някоя своя недовършена поема?

Но да се върнем към историята за Оуен Уорланд. Пропускаме дълъг период на напрегнато мислене, копнежи, усилия, прецизен труд, смазващи тревоги, последвани от кратък миг на самотно ликуване. Нека да си представим всичко това сами, а сега да видим как една зимна вечер творецът потърси достъп до семейното огнище на Робърт Данфърт. Там той срещна якия човек със снажната фигура, напълно сгрят и успокоен от домашната атмосфера. Там беше и Ани, вече зряла жена, твърде много приличаща на мъжа си със земната си и здрава природа, но надарена, както Оуен Уорланд още смяташе, с по-тънка чувствителност, която ѝ даваше възможност да бъде посредник между физическата сила и красотата. Тъй се случи, че Питър Ховендън също бе гост у дома на дъщеря си тази вечер и първото нещо, което творецът забеляза, бе добре познатият студен критичен поглед.

– Стари приятелю Оуен – извика Робърт Данфърт, като скочи и стисна изящните пръсти на твореца с ръка, привикнала да огъва железни пръчки. – Много мило е, че ти, съседе, най-после дойде да ни видиш. Страхувах се, че мисълта за вечното движение до такава степен те е омагьосала, та напълно си забравил старите си познати.

– Радваме се да те видим – рече Ани и женственото ѝ лице порумения. – Не е редно да отбягваш приятелите си толкова време.

– Е, Оуен – попита старият часовникар вместо поздрав, – какво става с прекрасното? Успя ли най-после да го сътвориш?

Творецът не отговори веднага, тъй като се стресна при вида на здравето детенце, което се търкаляше по килима – едно малко същество, явило се тайнствено от необятността, нос толкова яка и набита фигура, че изглеждаше създадено от най-плътната материя на земята. Това вдъхващо много надежди дете запълзя към госта и като седна, както му показа Робърт Данфърт, вторачи в Оуен такъв умен поглед, че майката не се сдържа и погледна мъжа си с гордост. Но творецът бе смутен от погледа на момченцето, тъй като забеляза в него прилика с обичайния израз на Питър Ховендън. Той едва ли не си представи, че старият часовникар се е скрил в детската фигурка, че го наблюдава с детските очички и непрекъснато повтаря, както и в момента, зловния въпрос:

– Прекрасното, Оуен? Какво става с прекрасното? Успя ли да го

сътвориш?

– Успях – отвърна творецът и очите му за миг проблъснаха тържествуващо, а лицето му засия в усмивка, засенчена от такава замисленост, че то стана почти тъжно. – Да, приятели мои, това е истината. Аз успях.

– Наистина ли? – извика Ани и на лицето ѝ отново се появи моминска закачливост. – Сега можем ли да попитаме за тайната?

– Разбира се! Точно за това съм дошъл – да ви я разкрия – отвърна Оуен Уорланд. – Вие ще научите тайната, ще я видите, пипнете и тя ще бъде ваше притежание. Защото, Ани – ако с това име все още мога да наричам другарчето си от детските години – като сватбен подарък за теб аз изработих този одушевен механизъм, тази движеща се хармония и загадъчна красота. Наистина, че закъснях, но колкото повече се трупат годините и нещата започват да губят свежестта си, а душата ни – чувствителността си, толкова по-необходима е красотата. Прости ми, Ани, но ако ти действително оцениш този дар, никога не е късно за него.

Докато говореше, той извади нещо, което приличаше на кутия за скъпоценности. Тя бе изящно издялана от абанос от него самия и чудноватата ѝ перлена инкрустация изобразяваше едно момче, гонещо пеперуда, която на друго място бе представена като извисен дух, устремен към небесата. А момчето или младежът така силно бе обладан от желанието си да достигне прекрасното, че се издигаше от земята към облациите, от облациите към небесните простори. Творецът отвори абаносовата кутия и помоли Ани да натисне с пръст. След като направи това, тя едва не изписка, когато отвътре изхвъркна една пеперуда, кацна на върха на пръста ѝ и започна да движи разкошните си пурпурни крилца, напръскани със злато, като че се канеше отново да полети. Невъзможно е да се изрази с думи великолепието, блясъкът, тънкото изящество, които преливаха в красотата на това творение. Идеалната пеперуда, сътворена от природата, бе пресъздадена с цялото ѝ съвършенство, не по образец на безцветните насекоми, хвърчащи около цветята в земния свят, а на тези, които кръжат над райските поляни за забавление на ангелчетата и душите на починалите деца. Виждаше се гъстият пращец по крилцата. Блестящите очи бяха пълни с живот. Огънят в камината огряваше чудноватото същество. Светлината на свещите хвърляше отблясъци върху него, но то очевидно блестеше със собствено сияние и озаряваше пръста и протегнатата ръка, върху която беше кацнало, със светли лъчи като скъпоценен камък. При тази съвършена красота проблемът за големината въобще не съществуваше. Дори крилете да достигаха до небесния свод, душата не би могла да бъде по-пълна и удовлетворена.

– Прекрасно! Прекрасно! – възкликна Ани. – @Истин ска ли е? Истинска ли е?

– Дали е истинска? Разбира се, че да – отвърна съпругът ѝ. – Смяташ ли, че някой простосмъртен е в състояние да създаде подобна пеперуда или пък ще си прави труда, след като всяко дете би могло да улови много такива в един летен ден? Истинска ли била? Разбира се! Но красивата кутийка безспорно е направена от нашия приятел Оуен и тя наистина му прави чест.

В този момент пеперудата отново затрептя с крилца съвсем като жива, от което Ани се стъписа и дори се изпълни със страхопочитание, защото, въпреки твърденията на мъжа си, тя не беше сигурна дали това наистина беше истинска пеперуда, или удивителен механизъм.

– Истинска ли е? – попита тя по-настойчива отпреди.

– Прецени сама – отвърна Оуен Уорланд, като съсредоточено наблюдаваше изражението ѝ.

Пеперудата отново хвъркна във въздуха, закръжи около лицето на Ани, после отлетя далеч в другия край на гостната, като продължаваше да се вижда поради звездното сияние около трепкащите ѝ крилца. От пода детето следеше летежа с умните си очички. След като обиколи стаята, пеперудата се върна, описа още един кръг и отново кацна на пръста на Ани.

– Кажй, истинска ли е? – отново попита тя. Пръстът, на който тази великолепна загадка бе кацнала, така трепереше, че пеперудата раздвижи крилца, за да запази равновесие. – Кажй ми дали е истинска, или ти си я създал.

– Защо трябва да знаеш кой я е създал, след като е красива? – отвърна Оуен Уорланд. – Дали е истинска?. Да, Ани. С право може да се каже, че у нея има живот, защото тя е погълнала цялото ми съществуване. Тайната на пеперудата и красотата ѝ, която е не само външна, но и органическа, както целият ѝ строеж, е израз на интелекта, въображението, чувствителността, душата на твореца на Прекрасното. Да! Аз я създадох. Но-и тук лицето му някак си помръкна – тази пеперуда вече не е за мен това, което беше когато си я представях отдавна в младежките си мечти.

– Каквото и да е, тя е хубава играчка – отсеке ковачът и се засмя с детинска радост. – Чудно дали ще благоволи да кацне на такъв голям груб пръст като моя. Дай ми я, Ани.

По указанията на твореца Ани докосна с върха на пръста си ръката на мъжа си и след моментно колебание пеперудата се прехвърли върху

пръста на ковача. Тя се приготи за нов полет с подобно, но не съвсем същото потрепване на крилцата както в първия случай, а след това хвъркна от едрия пръст на ковача, издигна се кръжейки до тавана, обиколи веднъж стаята и като описа кръг, отново кацна там, откъдето бе излетяла.

– Ех, тази действително е по-хубава от истинска – извика Робърт Данфърт, като изразяваше най-искреното си възхищение, на което беше способен. И наистина, ако бе спрял дотук, то и за човек с по-изискана реч и изтънчена чувствителност би било трудно да каже нещо повече. – Признавам си, туй не е по силите ми. Но какво от това? Един-единствен удар на чука ми е по-необходим, отколкото целия петгодишен труд, който приятелят ни Оуен е прахосал за пеперудата.

В този миг детето плесна ръце и избръщолеви нещо неясно – очевидно желаше да му дадат пеперудата да си поиграе с нея.

Междувременно Оуен Уорланд погледна отстрани Ани, за да разбере дали тя споделя мнението на мъжа си за относителните стойности на прекрасното и полезното. Някъде в цялата ѝ сърдечност към него, в цялото ѝ учудване и възхищение, с което наблюдаваше прекрасното творение на ръцете му, възплъщение на мисълта му, се прокрадваше скрито презрение – неосъзнато навярно от самата нея и доловимо единствено за силно интуитивна проникателност като тази на твореца. В последната фаза на работата си обаче Оуен се бе издигнал над състоянието, в което подобно откритие би го измъчвало. Той бе осъзнал, че хората, а също и Ани като една от тях, каквато и похвала да изрекат, никога не могат да намерят съответните думи или да изразят съответните чувства за необходимото възнаграждение на твореца, който, като влага възвишена нравственост в малък къс материя и превръща земното в духовна скъпоценност, постига прекрасното в сътвореното от него. Много преди това Оуен бе проумял, че отплатата за всяко духовно дело трябва да се търси в удовлетворението от него, а не навън. Имаше обаче една страна на въпроса, която Ани и съпругът ѝ, а дори и Питър Ховендън, биха могли напълно да оценят и която би им донесла успокоението, че дългогодишният труд е изразходван за достойна цел. Оуен Уорланд би могъл да им каже, че тази пеперуда, тази играчка, този сватбен подарък от беден часовникар за съпругата на ковач всъщност е шедьовър на изкуството, който един крал би закупил с огромни средства и много почести и би го считал за най-рядката и прекрасна скъпоценност в съкровищницата си. Но творецът се усмихна и запази тайната за себе си.

– Татко – обърна се Ани, като смяташе, че някоя похвална дума от

страна на стария часовникар би могла да зарадва бившия му чирак, – ела да се полюбуваш на красивата пеперуда.

– Да видим – отвърна Питър Ховендън, като се повдигна от стола с насмешлива усмивка на уста, която винаги караше хората като него самия да проявяват недоверие към всичко друго извън материалното съществуване. – Ето пръстът ми, за да качне на него. Ще разбере по-добре, когато я пипна.

Но за най-голямо учудване на Ани, когато баща ѝ притисна върха на пръста си до пръста на мъжа ѝ, върху който бе кацнала пеперудата, насекомото отпусна крилца и като че всеки момент щеше да падне на земята. Дори, ако не я лъжеха очите, ярките златисти петънца по крилцата и тялото ѝ избледняха, пламтящите пурпурни цветове потъмняха, а звездният блясък около ръката на ковача намаля и изчезна.

– Тя умира, умира – извика Ани уплашено.

– Тя е изящно изработена – отвърна творецът спокойно. – Както ви казах, тя възплъщава духовна същност – наречете го магнетизъм или каквото щете. В атмосфера на недоверие и подигравка изтънчената ѝ чувствителност страда като душата на този, който е вложил живота си в нея. Красотата ѝ изчезва вече, а след няколко секунди и механизмът ѝ ще бъде окончателно повреден.

– Дръпни си ръката, татко! – помоли го Ани, цялата пребледняла. – Ето детето ми. Нека да качне върху невинната му ръчичка. Върху нея може да се съвземе и цветовете ѝ да станат по-ярки от преди.

Баща ѝ с язвителна усмивка отдръпна ръката си. Тогава пеперудата като че възвърна способността си да се движи свободно, цветовете ѝ придобиха почти предишния си блясък, а звездната светлина, която бе най-неземното ѝ качество, отново засия наоколо. Отначало, когато се прехвърли от ръката на Робърт Данфърт върху пръстчето на детето, сиянието стана толкова силно, че сянката на детето веднага се проточи до стената. А то протегна пълната си ръчичка, както бяха направили майка му и баща му и загледа трептенето на крилцата с детска наслада. Въпреки това, то имаше особен проникателен израз, който караше Оуен Уорланд да мисли, че това е самият Питър Ховендън, като отчасти, само отчасти острият скептицизъм бе смекчен от детска недоверчивост.

– Колко умно гледа малкият хитрец! – прошепна Робърт Данфърт на жена си.

– Никога досега не съм виждала такова детско изражение – отвърна Ани, като се полюбуваше на собственото си дете повече – и то с пълно основание – отколкото на изящната пеперуда. – Милото дете разбира

загадката по-добре от нас.

Като че и пеперудата, също като твореца, усети нещо не съвсем предразполагащо в природата на детето, защото ту пробляскваше, ту помръкваше. Най-накрая тя хвъркна от ръчичката на детето и полетя ефирно право нагоре без всякакво усилие, като че небесните инстинкти, с които духът на създателя ѝ я бе дарил, неволно тласкаха прелестното видение към висините. Ако нямаше препятствия, то би се издигнало в небесата ѝ би станало безсмъртно. Но блестящата пеперуда опря тавана; фините крилца се докоснаха до земната материя – една-две искри като звезден прах полетяха надолу и засветиха върху килима. След това пеперудата се спусна надолу и вместо да се върне при детето, се устреми към ръката на твореца.

– А, не така, не така! – прошепна Оуен Уорланд, като че творението му можеше да го разбере. – Ти си излязла от ръката на създателя си. Няма връщане назад.

С колебливо движение и мъждукащо сияние пеперудата сякаш с усилие се отправи към детето и се канеше да кацне на пръста му, но докато още кръжеше във въздуха, якото детенце с острия и пронизателен поглед на дядо си сграбчи прекрасното насекомо и го стисна в ръка. Ани изпищя. Старият Питър ХовендъР се изсмя студено и презрително. Ковачът насила разтвори ръката на детето и намери в ръката му шепа блестящи късчета, а загадъчната красота бе отлетяла завинаги. А що се отнася до Оуен Уорланд, той безучастно наблюдаваше как бе унищожен трудът на целия му живот и все пак това не бе за него унищожение. Той бе уловил съвсем друга пеперуда. Когато творецът се извиси и достигна прекрасното, творението му, станало осезаемо за сетивата на простосмъртните, загуби значение за него, тъй като духът му ликуваше, че властвува над тленното.

КРАЙ

© Весела Кацарова, превод от английски

Nathaniel Hawthorne

Източник: <http://dubina.dir.bg>

Сканиране и обработка: Сергей Дубина, 15 юли 2003 г.
Книжното тяло е любезно предоставено от Галина Янакиева

Публикация:

Натаниъл Хоторн, ГОЛЯМОТО КАМЕННО ЛИЦЕ
РАЗКАЗИ

Преведе от английски ВЕСЕЛА КАЦАРОВА

Съставител НАТАЛИЯ КЛИСУРСКА

Художник КОСТАДИНКА МИЛАДИНОВА

Редактор ОГНЯНА ИВАНОВА

Художествен редактор ВЕНЕЛИН ВЪЛКАНОВ

Технически редактор ПЕТЪР БАЛАВЕСОВ

Коректор АЛБЕНА НИКОЛАЕВА

АМЕРИКАНСКА. ПЪРВО ИЗДАНИЕ. ИЗДАТЕЛСКИ НОМЕР 800. ДАДЕНА ЗА
НАБОР 10. I. 1983 г. ПОДПИСАНА ЗА ПЕЧАТ 12. II. 1983 г. ИЗЛЯЗЛА ОТ ПЕЧАТ
25. V. 1983 г. ФОРМАТ 1/16/60/90. ПЕЧАТНИ КОЛИ 17. ИЗДАТЕЛСКИ КОЛИ 17.
УСЛОВНО ИЗДАТЕЛСКИ КОЛИ 15.71.

ЦЕНА 1.34 лв.

ИЗДАТЕЛСТВО „ОТЕЧЕСТВО“, СОФИЯ „Г. ДИМИТРОВ“. КЛОН ЛОЗЕНЕЦ, БУЛ.
„Г. ТРАЙКОВ“ 2а

THE portable hawthorne
viking press, new york 1969
hawthorne's short stories
vintage book's, new york 1946

Съдържание:

Предговор от Наталия Клисурска

Голямото каменно лице

Творецът на прекрасното

Дъщерята на Рапачини

Злочестината на господин Хъгинботъм

Егоизъм или змия в гърдите

Експериментът на доктор Хейдигър

Белегът

Беловласия покровител

Моят роднина майор Молино

Кроткото момче

Амбициозният гост

Мантията на лейди Елеанор

Големия гранат

Пророчески портрети

Сестрите-години

Итън Бранд

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2398>]